

ТЕМА 1
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ЙОГО
ПРЕДМЕТ І МЕТОД

Питання теми:

1. Поняття про господарський облік, його суть, значення та види
2. Завдання і вимоги до бухгалтерського обліку
3. Принципи бухгалтерського обліку
4. Правове регулювання бухгалтерського обліку
5. Загальна характеристика предмета бухгалтерського обліку
6. Поняття про метод бухгалтерського обліку та його основні елементи

Література по темі лекції :

1. Акімова Н.С., Топоркова О.В., Наумова Т.А., Ковалевська Н.С., Янчева І.В., Янчев В.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Х. : «Видавництво «Форт» , 2016. 447с.
- 2.Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Ю.А. Верига. – К. : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. – 520 с.
3. Малюга Н.М., Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік (загальна теорія): конспект лекцій в схемах і таблицях: Навчальний посібник Київ: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. 66 с.
- 4.Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів ; М-во освіти і науки України. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К. : Центр учб. літ., 2016. - 424 с.
5. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 248 с.
6. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ:, «Центр учбової літератури», 2020. 647с.
- 7.Лень В.С., Гливенко В.В. Звітність підприємства: підручник. 4-е видання. К.: Каравела. 2018. 676 с.
- 8.Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навч. посіб. К.: Центр навчальної і практичної літератури. 2019. 356 с.
- 9.Плаксієнко В. Я. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. К.: Центр навчальної і практичної літератури. 2019. 509 с.
- 10.Плиса В.Й., Плиса З.П. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для ст-ів ЗВО. К.: Каравела, 2019. 560 с.

1. ПОНЯТТЯ ПРО ГОСПОДАРСЬКИЙ ОБЛІК, ЙОГО СУТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ВИДИ

**Господарська
діяльність**

Сукупність господарських операцій

ГОСПОДАРСЬКИЙ ОБЛІК :

Сутність :

це спостереження, сприймання, вимірювання та реєстрація господарських фактів, які являють собою або дійсні, не вигадані явища (споруда, трактор, хліб тощо), або дійсний процес (купівля, виготовлення продукту, виконання роботи, надання послуги тощо) господарювання.

Мета :

адекватне відображення фактів господарської діяльності та суспільного життя, надання відповідної повної і правдивої інформації для контролю за господарською діяльністю і прийняття управлінських рішень.

СТАДІЇ (ЕТАПИ) ГОСПОДАРСЬКОГО ОБЛІКУ

Спостереження

Вимірювання

Реєстрація

Групування

Узагальнення

Функції господарського обліку

```
graph TD; A[Функції господарського обліку] --> B[Інформаційна]; A --> C[Управлінська]; A --> D[Контрольна];
```

Інформаційна

Управлінська

Контрольна

Види господарського обліку

Оперативний
(оперативно-технічний)

характеризується поточним спостереженням для оперативного керування господарськими процесами і контролю за станом і рухом майна господарюючого суб'єкта та окремими господарськими операціями в ході їх безпосереднього здійснення.

Статистичний
(статистика)

відображає масові соціально-економічні явища і процеси суспільного життя для виявлення тенденцій їх розвитку з метою контролю і управління ними.

Бухгалтерський облік

формує інформацію про стан і рух засобів суб'єкта господарювання, джерела їх утворення і господарські процеси, пов'язані із постачанням матеріалів, виробництвом продукції та її реалізацією, а також про фінансові результати господарської діяльності.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

це система безперервного, взаємопов'язаного, суцільного та документально-обґрунтованого відображення господарських засобів за складом, розміщенням та джерелами їх утворення і господарських процесів в грошовому, трудовому і натуральному вимірниках для формування інформаційних потоків на запити користувачів.

Класифікація бухгалтерського обліку

За сферою діяльності

виробничо-господарський

бюджетний

банківський

Класифікація бухгалтерського обліку

За потребами користувача

- **Фінансовий** - надає інформацію, яка характеризує фінансовий і майновий стан підприємства і призначена для зовнішніх і внутрішніх користувачів;
- **Управлінський (внутрішньогосподарський)**- це інформаційною системою для забезпечення процесу планування, бюджетування, контролю і прийняття рішень на різних рівнях управління підприємством;
- **Податковий (податкові розрахунки)**- це система спостереження, вимірювання і реєстрування об'єктів, які в сукупності формують базу оподаткування, обчислення величини платежів і податків, належних до сплати відповідно до чинного законодавства) та забезпечення своєчасності їх сплати

Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку

№ пор.	Критерій	Фінансовий	Управлінський
1	2	3	4
1	Головні користувачі інформації	Менеджери і зовнішні користувачі	Менеджери різних рівнів
2	Обмеження	Загальноприйняті принципи (стандарти) і нормативні акти	Немає ніяких
3	Використання вимірників	Єдиний грошовий вимірник	Різні, у тому числі якісні
4	Об'єкт аналізу і обліку	Господарська одиниця в цілому	Структурні підрозділи (центри відповідальності) або окремі сторони діяльності
5	Націленість	Оцінка минулого	Прогноз на майбутнє.
6	Відкритість даних	Більшість даних доступна всім	Комерційна таємниця
7	Ступінь надійності	Інформація має оперативний характер і піддається перевірці	Інформація має ймовірнісний і суб'єктивний характер, а іноді містить комерційну таємницю
8	Групування затрат	За елементами затрат	За статтями калькуляції
9	Періодичність складання звітів	Регулярна щорічна або щоквартальна звітність	Змінний інтервал (оперативна інформація)
10	Обов'язковість ведення	Обов'язково	Необов'язково

2. ЗАВДАННЯ І ВИМОГИ ДО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Завдання бухгалтерського обліку:

- забезпечення контролю за використанням матеріальних і фінансових ресурсів відповідно до затвердження нормативів і кошторисів;
- забезпечення контролю за виконанням фонду заробітної плати;
- формування достовірної звітності про підприємницьку діяльність і її оприлюднення;
- додержання чинного законодавства і нормативних документів при відображенні в бухгалтерському обліку підприємницької діяльності.

ФУНКЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

1. Інформаційна

полягає в забезпеченні інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

2. Контроль-на

полягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю збереження та ефективного використання ресурсів, виконання планових завдань, дотримання чинного законодавства й умов угод і контрактів.

ФУНКЦІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

3. Оціночна

полягає у вимірі та оцінці ресурсів, визначенні вартості й собівартості виробленої продукції, розрахунку результату діяльності підприємства, його рентабельності. Оцінка є результатом вимірювання й ідентифікації об'єктів обліку.

4. Аналітична

полягає в здійсненні на основі первинних та зведених даних економічного аналізу наявності, стану і руху ресурсів та результатів діяльності підприємства із широким застосуванням економіко-статистичних методів і моделювання.

5. Соціальна

спрямована на вирішення глобальних завдань розвитку суспільства через зміцнення локальної економіки, тобто належним чином поставлений облік є надійною підтримкою і рушійною силою ефективного функціонування і розвитку підприємства, а в кінцевому результаті економічне зростання вітчизняного виробника сприяє вирішенню соціальних проблем.

**порівнянності конкретних
показників бізнес-плану
та обліку;**

**ясності й
доступності;**

**Вимоги до інформації,
що надається бухгалтерським
обліком**

**своєчасності,
економічності;**

точності й об'єктивності;

натуральні

**Облікові
вимірники**

трудові

грошові

3. ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

**ПРИНЦИП
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

— це основні засади, на яких здійснюються його функції в мікроекономічному середовищі, тобто для суб'єктів господарської діяльності. Вони формуються залежно від національних особливостей і суспільно-економічного розвитку країни, форм власності, капіталу, способів господарювання.

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Основні

1. повне висвітлення;
2. автономність;
3. послідовність;
4. безперервність нарахування;
5. превалювання сутності над формою;
7. єдиний грошовий вимірник;
8. інші принципи, визначені міжнародними стандартами або національними ПБО, або національними ПБО в державному секторі.

Додаткові

1. Зрозумілість;
2. Достовірність ;
3. Зіставність;
4. Історична (фактична) собівартість ;
5. Суттєвість ;
6. Доречність ;
7. Відкритість ;
8. Своєчасність ;
9. Інші .

4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

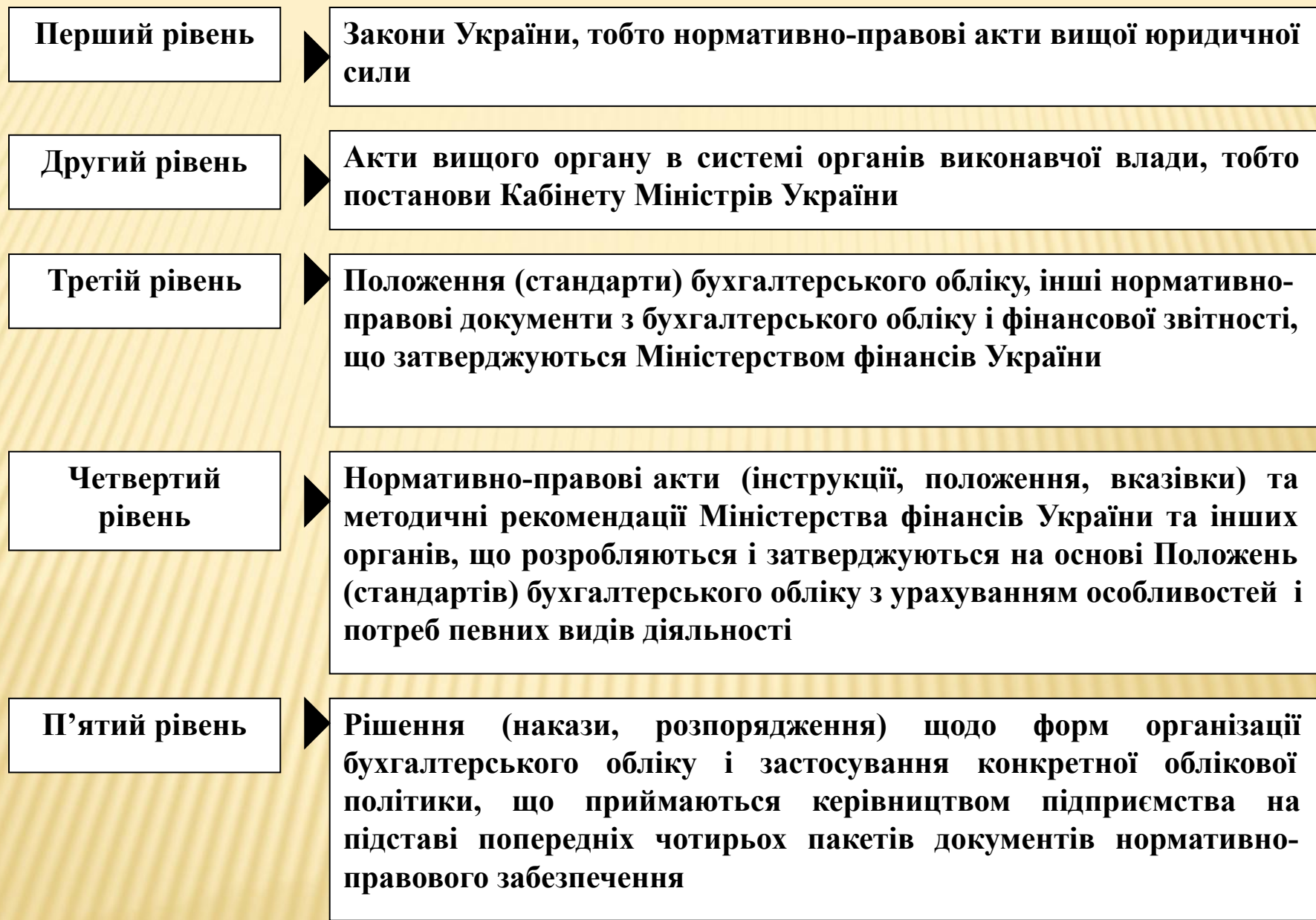

Рис. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку

5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕДМЕТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ПРЕДМЕТ бухгалтерського обліку

У широкому розумінні

- це процес створення, розподілу, обміну й споживання суспільного продукту в тій його частині, яка може бути охоплена інформацією у єдиному грошовому вимірнику.

У вузькому розумінні

- це господарські факти, господарські операції, що зумовлюють рух господарських засобів, а також джерел їх утворення.

Факт

- це подія, явище, процес, які відбулися у реальній дійсності, а саме у процесі господарської діяльності підприємства.

**Об'єкт
обліку**

це - конкретний засіб (майно), джерело його утворення та його рух в процесі відтворення.

Об'єктом обліку є :

факти, дії та події господарської діяльності, які характеризують стан та використання ресурсів, процеси придбання засобів виробництва продукції та її збуту, розрахункові відносини підприємства з юридичними та фізичними особами, фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

**Об'єкти обліку за економічним
змістом та призначенням**

- 1. Активи (господарські засоби, майно підприємства).**
- 2. Пасиви (власний капітал і зобов'язання).**
- 3. Витрати, доходи, фінансові результати та грошові потоки у розрізі видів господарської діяльності.**

ГОСПОДАРСЬКІ

ЗАСОБИ

Засоби сфери виробництва

Засоби праці
Земельні ділянки, будівлі і споруди, машини і обладнання, транспортні засоби та ін.

Предмети праці
Сировина, матеріали, паливо, незавершене виробництво.

Предмети обігу
Готова продукція, товари.

Грошові засоби
Гроші у касі, на розрахунковому рахунку, інші рахунки в банках.

Засоби в розрахунках
Заборгованість покупців і постачальників, підзвітних осіб, розрахунки за претензіями.

Засоби, які обслуговують сферу обігу
Будівлі, обладнання та інвентар магазинів, торгово-складських приміщень, кіосків, які знаходяться на балансі суб'єкта господарювання.

Засоби сфери обігу

Засоби невиробничої сфери

Будівлі та обладнання закладів освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства, які знаходяться на балансі суб'єкта господарювання.

Вилучені засоби

Дольова участь підприємства у різного роду фінансових проектах (придбані акції, облігації, ощадні сертифікати, векселі, казначейські зобов'язання).

Нематеріальні засоби

Патенти, ноу-хау, авторські права, торгівельні марки, ліцензії, місце на товарній або фондовій біржі, гудвіл.

**Д
Ж
Е
Р
Е
Л
А

У
Т
В
О
Р
Е
Н
Н
Я

Г
О
С
П
О
Д
А
Р
С
Ь
К
И
Х

З
А
С
О
Б
І
В**

Господарські процеси на підприємстві
поділяються на:
постачальницько-заготівельний;
виробничий;
реалізації.

Користувачі облікової інформації

Внутрішні

Власники

Управлін-
ський
персонал

Менеджери

Керівники
підрозділів

Працівники
підприємства

Зовнішні

Ділові
партнери
на ринку

Інвестори

Банки

Постачаль-
ники

Покупці
та замовники

Органи держав-
ного регулюван-
ня і контролю

Податкові
органи

Державна
статистика

Цільові
фонди

Комісії
і комітети

Інші
користувачі

Фінансові
аналітики
і радники

Громадські
органи

Суд,
арбітраж

Аудиторські
контори

6. ПОНЯТТЯ ПРО МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ

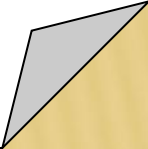
Метод бухгалтерського обліку — це сукупність спеціальних прийомів, за допомогою яких вивчають його предмет.

Методи вивчення предмета бухгалтерського обліку :

1. хронологічного і систематичного спостереження;
2. вимірювання господарських засобів і процесів;
3. реєстрації та класифікації даних з метою їх систематизації;
4. узагальнення інформації з метою звітності.

Основні інструменти формування облікових даних (елементи методу БО):

1. документування;
 2. інвентаризація;
 3. оцінка;
 4. калькулювання;
 5. рахунки;
 6. подвійний запис;
 7. бухгалтерський баланс;
 8. бухгалтерська звітність.
-

Документування —

спосіб первинного спостереження і відображення господарських операцій у первинних бухгалтерських документах (рахунках, накладних, чеках, ордерах тощо).

Інвентаризація —

метод підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку (метод контролю наявності та руху майна, заборгованості, роботи матеріально – відповідальних осіб.).

Оцінка —

спосіб грошового вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку.

За допомогою оцінки натуральні й трудові вимірники (характеристики) господарських засобів перераховують у вартісні.

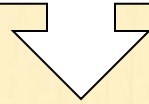
Калькулювання —

це метод обчислення собівартості виготовлення продукції або виконаних робіт, наданих послуг.

Суть методу полягає в тому, що обґрунтовують, визначають і розподіляють витрати, які належать до того чи іншого об'єкта калькулювання (виробу, процесу, замовлення тощо).

Бухгалтерські рахунки -

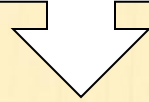

спосіб поточного групування у встановленому порядку.

Рахунок — це локальна інформаційна система для групування економічно однорідних об'єктів обліку.

Рахунок відображає стан та рух засобів, їх джерел і господарських процесів.

Подвійний запис -

метод відображення господарської операції на рахунках; техніка бухгалтерського обліку.

Суть його полягає у подвійному відображенні в бухгалтерському обліку кожної господарської операції: за дебетом одного і кредитом іншого рахунка однієї і тієї ж суми.

Бухгалтерський баланс -

метод узагальнення даних через рахунки і подвійний запис.

Баланс показує склад майна суб'єкта діяльності за видами (складом і використанням) і джерелами утворення на певну дату в узагальненому вартісному вимірнику, містить дані для аналізу фінансового стану його активів та ліквідності підприємства.

Бухгалтерська звітність -

метод підсумкового узагальнення й одержання підсумкових показників за звітний період.

Це впорядкована система взаємопов'язаних економічних показників господарської діяльності підприємства за звітний період.

Дякую за увагу!!!